

Sote-uudistuksen onnistuminen edellyttää valuvikojen korjaamista

Palvelujen yhdenvertainen saatavuus, laatu ja tuottavuus eivät kohene ilman asianmukaisia työkaluja

Kansalaisten oikeus saada asianmukaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kohtuullisilla kustannuksilla veronmaksajille ja palvelujen käyttäjille on kaikille yhteinen päämäärä. Se ei ole kuitenkaan toteutumassa, koska sote-uudistus sisältää puutteita, joiden seurauksena hyvinvointialueet eivät tule selviytymään järjestämisvastustaan siten, että palvelujen saatavuus olisi kunnossa ja kustannukset hallinnassa.

Sote-uudistuksen keskeisin ongelma on se, että hyvinvointialueen mahdollisuudet valita parhaimmat tavat palvelujen tuottamiseen ovat liian rajoitetut. Hyvinvointialue on pakotettu rakentamaan liian laaja oma tuotantokoneisto ja palvelujen hankintaa on rajoitettu. Perusoikeuksien toteutuminen ei edellytä tällaista julkista monopolituotantoa.

Tuottajien välisen kilpailun puute laiskistaa tuottajaa, koska sitä ei voida korvata toisella tuottajalla. Kannusteet saatavuuden ja tuottavuuden kohenemiseen ovat heikot. Saatavuutta ja kustannuksia säädellään laittamalla potilaat pitkiin jonoihin.

Mahdollisuus valita tarkoituksenmukaisin palvelujen tuottamistapa on osoittanut vahvuutensa myös sosiaali- ja terveyspalveluissa. Julkisissa sote-palveluissa järjestämisvastuu kuuluu luonnollisesti julkista valtaa edustavalle hyvinvointialueelle. Niillä tulee olla asianmukaiset keinot huolehtia siitä, että vastuullaan olevien palvelut tuottaa paras mahdollinen tuottaja. Se voi olla hyvinvointialueen oma tuottaja tai yksityinen yritys tai muu yhteisö.

EK:n viestit päättäjille

Hallitusohjelmaan kirjataan sote-uudistuksen korjauspaketti. Sen sisältö on seuraava:

- Laajennetaan hyvinvointialueiden mahdollisuuksia valita järjestämisvastuullaan olevien sote-palvelujen tarkoituksenmukaisin toteutustapa. Tämä toteutetaan poistamalla palvelujen hankinnan esteitä ja luopumalla velvoitteesta ylläpitää riittävää omaa tuotantoa.
- Palvelujen saatavuuden edistämiseksi hoitoon pääsyn velvoittavia määräaikoja lyhennetään olennaisesti. Mikäli hyvinvointialueen oma tuotanto tai palvelujen ostot ovat riittämättömiä takaaman hoidon saannin määräajassa, hyvinvointialueen on annettava asiakkaalle palveluseteli, jonka arvo mahdollistaa palvelun hankinnan likimain samalla asiakasmaksulla verrattuna siihen, että hyvinvointialue olisi tuottanut palvelun itse.
- Hyvinvointialueille säädettävä velvollisuus laskea julkisesti omistetun tuotannon kustannukset ja julkistaa ne sekä käyttää vertailutietoa muista palveluntuottajista.

Lisätiedot:

Johtaja Ilkka Oksala, puh. 050-301 8590, ilkka.oksala@ek.fi

Johtava asiantuntija Vesa Rantahalvari, puh. 040 544 4609, vesa.rantahalvari@ek.fi